

Innholdsfortegnelse

Samfunnsøkonomisk analyse

Utredninger

Hovedplan/Offentlig plan

Detaljplan/Offentlig plan

Kravene er forankret i Finansdepartementet

Kildehenvisninger for samfunnsøkonomi

Versjonshistorikk

1

1

2

2

2

2

3

Samfunnsøkonomisk analyse

Den samfunnsøkonomiske analysen skal kartlegge og synliggjøre alle typer konsekvenser av et tiltak på en strukturert og systematisk måte og danner grunnlag for beslutninger. Analysen skal munne ut i en anbefaling som svarer ut om tiltaket bør gjennomføres og i så fall hvilket alternativ som bør velges.

Prosjekterende må ta høyde for å involvere sin fagressurs på samfunnsøkonomi i alle konseptuelle valg, silingsprosesser og anbefalinger knyttet til tekniske løsninger som har konsekvenser for kostnader og/eller nytte gjennom hele oppdragets varighet.

Det gjøres en sammenstilling av prissatte og ikke-prissatte konsekvenser med en samlet rangering og vurdering av alternativer. Dette danner bakgrunnen for en anbefaling ut fra samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Det kan gjøres vurderinger av andre samfunnsmessige virkninger i tilleggs-analyser. Aktuelle tema er da netto ringvirkninger, fordelingsvirkninger og lokale og regionale virkninger. Vurdering av måloppnåelse er et annet beslutningsperspektiv som bør presenteres.

Valg av metode skal drøftes og eventuelle avvik fra veilederne begrunnes. Virkninger skal pris-settes i den grad det er mulig ved hjelp av oppdaterte enhetspriser og parametere og beregnet ut fra [Jernbenedirektoratets metodeverktøy](#). Analysen skal være etterprøvbare og alle forutsetninger skal kunne dokumenteres.

Felles for alle analyser er at framstilling av resultater og vurderinger av dem skal være forståelig for beslutningstakere og allmennhet.

Kravene til hvor omfattende og grundig en analyse skal være øker desto større omfang tiltaket har. Foruten prosjektets størrelse og konsekvenser vil kravene også være avhengig av plannivå. Disse kravene er i korte trekk omtalt nedenfor.

Utredninger

Jernbanedirektoratet jobbar kontinuerleg med å greia ut den vidare utviklinga av jernbanen. Utgreiingane har fokus på å finna gode løysingar på transportbehovet i ein geografisk marknad. Jernbanedirektoratet startar ofte utgreiingane med å sjå på kva som er behovet i samfunnet for transport i det aktuelle området. Deretter kartlegg vi moglege løysingar, og vurderer desse opp mot kvarandre.

Transportvirksomhetene i Norge har siden 2001 hatt et samarbeid om transportmodeller og analyseforutsetninger. Nå har virksomhetene gått sammen om å etablere et felles nettsted for dette arbeidet. [NTPmetode.no](#)

Dei viktigaste typane utgreiingar som Jernbanedirektoratet gjennomfører er konseptvalutgreiingar (KVU-ar) og utgreiing av nye rutemodellar. KVU-ane har ofte ei ganske brei tilnærming. Dette fordi dei skal vurderer om det er andre transportmiddel, jernbane i samarbeid med andre transportmiddel, eller berre jernbane som er den beste løysinga. Utgreiing av nye rutemodellar har ei meir detaljert tilnærming til utvikling av tilbodet på jernbanen, og er viktige for å sikra at alt som skal til for å levera det nye tilbodet heng godt saman. [\[Ref: Jernbanedirektoratet/Stragiar og utgreiingar\]](#).

Hovedplan/Offentlig plan

For systemeffekter i prosjektet, kan prosjekterende lene seg på tidligere analyser på for eksempel utredningsnivå, ved å oppsummere tidligere forutsetninger og resultater og vurdere effekter av endrede forutsetninger mellom planfasene. For mindre tiltak, spesielt for enkle og lite konfliktfylte tiltak, kan det etter avtale gjøres forenklet drøfting og analyse.

Detaljplan/Offentlig plan

Tidligere samfunnsøkonomisk analyse skal oppdateres ved vesentlige endringer i tiltakets kostnader eller nytteeffekter i forhold til tidligere planfase. Dersom det ikke tidligere er gjort samfunnsøkonomisk analyse, skal dette gjøres.

Kravene er forankret i Finansdepartementet

Finansdepartementet fastsetter reglene for samfunnsøkonomiske analyser av statlige tiltak i et eget rundskriv. Dette bidrar til gode beslutningsgrunnlag for offentlige tiltak og reformer. Kravene til samfunnsøkonomisk analyse i alle sektorer er forankret i Finansdepartementets rundskriv R-109/2021 om samfunnsøkonomisk analyse. Finansdepartementet har delegert ansvaret for å forvalte og veilede om disse til Direktoratet for Økonomistyring, DFØ.

Utredningsinstruksen «gjelder for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak som utføres i, eller på oppdrag for, statlige forvaltningsorganer.» Den kommer altså til anvendelse når Bane NOR SF skal utarbeide beslutningsgrunnlag for jernbanetiltak på oppdrag for Jernbanedirektoratet. Kravene i utredningsinstruksen gjelder selv om det allerede er besluttet på politisk nivå å gjennomføre tiltak. For alle statlige tiltak krever utredningsinstruksen at det svares på spørsmål som hva er problemet, og hva vil vi oppnå? Hvilke tiltak er relevante? Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene? Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt? Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor? Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring? Avhengig av type og omfang på tiltaket, vil en samfunnsøkonomisk analyse i tillegg være nødvendig, se DFØs nettsider.

Kildehenvisninger for samfunnsøkonomi

Det forventes at prosjekterende er kjent med de til enhver tid gjeldende veiledere og styrende dokumenter som berører samfunnsøkonomiske analyser. Ved gjennomføring av tallmessige beregninger eller ved transportanalyser, skal prosjekterende ta kontakt med Bane NORs interne ressurs på samfunnsøkonomi. Denne vil være behjelpelig med å skaffe til veie oppdatert versjon av regneark-modellen Saga og Trenklin, oppdaterte enhetspriser og parametere og å søke etter eksisterende inputfiler og modeller som kan brukes. Det kan i tillegg tas kontakt med:

- [Jernbanedirektoratet, Seksjon for samfunnsøkonomi og transportanalyse](#)
- [NTP transportplan](#)
- ntpmetode.no
- Notat Retningslinjer NTP 2022-2033
- Finansdepartementets KS ordning [Veiledere for Konseptvalgutredninger](#).
- Direktoratet for økonomistyring 2018 [Veileder i samfunnsøkonomiske analyser](#)
- Finansdepartementet 2019 [Statens prosjektmodell](#)

- Finansdepartementet 2016 [Utredningsinstruksen](#)
- Finansdepartementet 2022 [Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser mv. Rundskriv R-109/21](#)
- Jernbanedirektoratet 2018 [Veileder i samfunnsøkonomiske analyser i jernbanesektoren](#).
- Finansdepartementet 2021 [Hvordan ta hensyn til klimagassutslipp i samfunnsøkonomiske analyser](#)
- Statens vegvesen 2021 [Konsekvensanalyser, håndbok V712](#). (Denne er det vist til i Jernbanedirektoratets veileder mht. metodikk for ikke-prissatte virkninger innen fagtema for ytre miljø).
- Bane NOR 2020 [Kostnadsestimering av prosjekter](#)

Versjonshistorikk

- Versjon 5. Oppdatert tekst ut fra endringer i metode og retningslinjer. Gjeldende i fra 15.02.2022
- [Versjon 4](#). oppdatert tekst knyttet til statens prosjektmodell. Gjeldende i fra 1.10.2019
- [Versjon 3](#). Oppdatert mht reviderte veiledere fra Jernbanedirektoratet og Direktoratet for økonomiforvaltning i 2018. Teksten er noe omdisponert. Gjeldende fra 01.03.2019
- [Versjon 2](#). Oppdatering etter høringsperiode. Gjeldende fra 01.09.2017
- [Versjon 1](#). Opprettet side. Gjeldende fra 01.05.2017

From:

<https://proing.banenor.no/wiki/> - **Prosjekteringsveileder**

Permanent link:

<https://proing.banenor.no/wiki/fag/samfunn/samfunn?rev=1656484852>

Last update: **2022/06/29 06:40**